

VASTUTUSTUNDLIKKUS EESTI PANGANDUSES 2021

Eesti pankade äritegevuse vastutustundlikkuse
hindamine ja võrdlus

Veebruar 2021

EST
WATCH

Avaldaja:

Estwatch on avalikes huvides tegutsev iseseisev mittetulunduslik organisatsioon, mis edendab õiglast, läbipaistvat ja kestlikku majandussüsteemi, uurides ja tuues esile ettevõtete ja avalike asutuste majandustegevuse mõju keskkonnale ja ühiskonnale.

Autor:

Uku Lilleväli

Tänuõnad:

Uuringusse andsid olulise panuse uuritavate pankade LHV, Luminor, SEB ja Swedbank esindajad. Uuringu läbiviimisesse panustasid Mart Kiis, Johanna Lehtmets ja Kadri Org.

Päringud:

info@estwatch.ee, www.estwatch.ee

Avaldatud:

veebruar 2021

Esikaane foto:

Ida-Virumaa, taamal põlevkivitööstus.

Foto autor: Piret Väinsalu.

Sisukord

Lühikokkuvõte	4
1. Sissejuhatus	5
Panganduse mõju keskkonnale ja ühiskonnale	5
Finantssektori jätkusuutlikkus	5
Vastutustundlikkus Eesti panganduses	6
Uuringu eesmärk	7
2. Metoodika	8
Hindamise raamistik	8
Hindamise ulatus ja kriteeriumid	9
Protsess	9
Piirangud	10
3. Tulemused	11
Pankade vastutustundlikkuse võrdlustabel	11
Peamised tulemused ja head praktikad	12
Eesmärk	12
Eeskirjad	14
Protsessid	15
Personal	16
Tooted	17
Portfell	17
Pankade arenguplaanid vastutustundlikkuse edendamisel	19
4. Soovitused	20
Lisad	22
Lisa 1. Detailsed küsimused ja vastused pankade vastutustundlikkusest	22

Lühikokkuvõte

Kontekst: Pankadel ja finantsasutustel on oluline roll kliimamuutuse pidurdamisel ja kestliku arengu tagamisel, kuna nende finantsotsused võimendavad rahastatavate algatuste ja protsesside mõju keskkonnale ja ühiskonnale. Lisaks mõjutavad kestlikkusega seotud ohud – keskkondlikud, sotsiaalsed ja juhtimisega seotud riskid ehk *ESG riskid* – finantsriske ja kasumlikkust, mistõttu tuleb nendega ka seadusest tulenevalt riskijuhtimises arvestada.

Eesmärk: Käesoleva uuringu eesmärk on hinnata ja võrrelda Eesti pankasid vastavalt sellele, kas ja kuidas nad finantsotsustes ESG riske haldavad ja kestlikku arengusse panustavad. Antud eesmärgi täitmiseks hinnatakse pankade arengut vastutustundlikkuse osas viimase aasta jooksul, tuginedes 2020. aasta algul avaldatud Estwatchi analoogsele uuringule.

Metoodika: Uuring keskendub Eesti neljale suuremale universaalpangale – LHV, Luminoor, SEB ja Swedbank – ning nende tütarettevõtetele ja tugineb kestliku panganduse raamistikule, mille on algselt välja töötanud Maailma Looduse Fond (WWF) ning mis on kohandatud Eesti konteksti. Hinnatud on 11 indikaatorit ja 79 küsimust, mis kuuluvad kuude üksteist täiendavasse valdkonda: eesmärk, eeskirjad, protsessid, personal, tooted ja portfelli. Hindamisel on arvestatud vaid neid vastuseid, mida on tõendatud allikatega, mis on avalikult kättesaadavad, esitatud eesti keeles ja mis näitavad allika ulatust (nt ühes tootes, portfellis, tütarettevõttes või grupitasandil) ning seost panga protsesside ja portfelliga Eestis. Hindamisprotsess koosnes kolmest osast: esmase hindamise läbiviimine, pankadelt tagasiside küsimine ja tulemuste koondamine ning visualiseerimine.

Tulemused: Uuringutulemused näitavad, et kui aasta varem eirasid kaks uuritavat panka

neljast oma äritegevuses ESG riske pea täielikult, siis 2020. aasta lõpuks on kõik neli uuritavat panka vastutustundlikkuse edendamisse oluliselt panustanud. Näiteks on igal uuritud pangal eeskirjad ja protsessid vastutustundlike finantsotsuste tegemiseks, turule on lisandunud keskkonnasäästlikumaid finantstooteid ning pangad on ka ise üha enam tarbijate teadlikkust vastutustundlikkuse osas kasvatanud. Küll aga ilmestavad tulemused, et pangad saaksid ESG riske hallata sisukamalt ja läbipaistvamalt. Näiteks peaksid pangad:

1. läbipaistvamalt ja grupiülevalt - nii krediidi- kui ka investeerimistegevuses - kirjeldama ESG riskide haldamisega seotud **a.** eeskirju konkreetsemates sektorites (nt metsandus, fossiilkütused) ja teemades (nt kliimamuutus ja inimõigused) ja **b.** protsesse, nt kuidas ESG riske hinnatakse ja maandatakse,
2. hindama ja avalikustama oma portfelli mõju keskkonnale ja ühiskonnale ning avaldama portfelli tasandil ESG riskide haldamisega seotud mõõdikud, eesmärgid ja tulemused (nt portfelli süsinikujalajälje ning selle kahandamisega seotud eesmärkide ja tulemuste raporteerimine),
3. suunama ettevõtteid ja fonde tõhusamalt olema vastutustundlikumad, nt investeerimisel üldkoosolekutel hääletamise ja laenamise lepingutingimuste kaudu, ning olema läbipaistvad võetud seisukohtade ja kaasamise tulemuste osas.

Kasutus: Raport on suunatud eelkõige pankadele, järelevalve, seadusandluse ja poliitika kujundamisega seotud avalikele asutustele ning kodanikuühendustele, andes ülevaate, kui vastutustundlikud on pangad oma finantsprotsessides, ning juhised, kuidas suunata sektorit olema antud protsessides läbipaistvam ja tõhusam. Lisaks on tulemused mõeldud laiemale avalikkusele, et kasvatada teadlikkust pankade rollist ja panusest kestliku arengu tagamisel ning suurendada nõudlust vastutustundlikumate praktikate järele.

1. Sissejuhatus

Panganduse mõju keskkonnale ja ühiskonnale

Pankadel ja finantsasutustel on keskne roll kliimamuutuse pidurdamisel ja kestliku arengu tagamisel, kuna nende finantsotsused võimendavad rahastatavate algatuste ja protsesside mõju keskkonnale ja ühiskonnale. Pangad rahastavad ja investeerivad projektidesse, ettevõtetesse ja fondidesse ning saavad seekaudu investoritena suunata investeeritavate tegevust lepingutingimuste või aktsionäride hääleõiguse kaudu. Lisaks hoiustavad pangad inimeste raha ja nõustavad neid raha haldamisel, mõjutades rahavoogusid seega ka kaudsemalt. Rahastamise mõju võib ühest küljest olla positiivne, toetades näiteks ettevõtteid, mis panustavad rohelisse üleminekusse või loovad ja hoiavad töökohti. Samas võib rahastus võimendada negatiivseid mõjusid, hoogustades näiteks kliimamuutust, elurikkuse kadu või inimõiguste rikkumist. Näiteks on leitud, et maailma suuremad pangad investeerisid vahemikus 2016-2019 fossiilkütustesse 2,7 triljonit USD¹, töötades otseselt vastu üleilmsele kliimaeesmärgile hoida globaalne kuumenemine alla 1,5 kraadi võrreldes tööstusrevolutsioonieelse tasemega.

Kestlikkusega seotud ohud – keskkondlikud, sotsiaalsed ja äriühingute juhtimisega seotud riskid (ing k *environmental, social and governance-related risks* ehk ESG riskid) – mõjutavad ka finantsriske ja -tulemusi^{2,3}. Sestap on oluline, et pangad jt finantsasutused arvestaksid oma finantsotsustes ja -portfellides ESG riske, et hallata enda ja oma klientide vara seadusele kohaselt ettenägelikult ja kompetentselt⁴. ESG

riskid erinevad vastavalt ettevõttele ja sektorile, aga need võivad olla näiteks loodusvarade ammendumine ja reostus (E), inimõiguste rikkumine ja kogukondade lõhestamine (S) ning korruptsioon ja läbipaistmatu äriühingu juhtimine (G). Bloombergi 2020. aastal läbiviidud uuring ilmestab, et ESG riske arvestavad suuremad fondid on nn vastutustundetumate fondidega võrreldes valdavalt kasumlikumad⁵. Muuhulgas edestasid ESG indeksfondid 2020. aasta I kvartalis pandeemiast mõjutatud turuolukorras teiste fondide tulemusnäitajaid, valdavalt kuna ESG fondid investeerivad ettevõtetesse, mille ESG riskid on madalamad ja mis tulevad seega ootamatustega paremini toime⁶.

Finantssektori jätkusuutlikkus

Pariisi kliimaleppe järgi on kliimamuutuse aeglustamiseks ja kestliku arengu toetamiseks oluline viia "rahastamisvood kooskõlla arenguteega, mis on suunatud vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliima muutumisele vastupidava arengu saavutamisele"⁷. Samal ajal on ÜRO oma teistes algatustes ja ka OECD rõhutanud, et ettevõtted, sh finantsasutused, peavad austama inimõigusi ja keskkonda koduriigis ja kaugemal. See tähendab kohustust vältida inimõiguste rikkumise ja keskkonna kahjustamise põhjustamist või soodustamist enda või partnerite tegevuses, ning vähendada antud kahjusid, kui need peaksid tekkima.

Finantsasutused üle maailma on klientide, investorite, poliitikakujundajate ja laiema avalikkuse kasvanud nõudluse tõttu võtnud selge suuna muuta oma äritegevus vastutustundlikumaks. Antud trendi ilmestab nt finantsasutuste arv, kes on võtnud omale kohustuse hallata ESG riske, kirjutades alla

¹ Rainforest Action Network, BankTrack et al (2020). Banking on Climate Change - Fossil Fuel Finance Report 2020

² N. Stern, The Economics of Climate Change: The Stern Review, Cambridge University Press, 2007.

³ Woods, C. M. (2011). The environment, intergenerational equity & long-term investment. Worcester College, School of Geography and the Environment. Oxford.

⁴ R. Sullivan, W. Martindale, E. Feller ja A. Bordon, „Fiduciary Duty in the 21st Century,” 2015.

⁵ Benhamou, M. Chasan, E. & Kishan, S. (2020). The Biggest ESG Funds Are Beating the Market. Bloomberg

⁶ Hale, J. (2020). U.S. Sustainable Funds Weathering Coronavirus Correction Better Than Most Funds. Morningstar.

⁷ Keskkonnaministeerium (2015). Pariisi kokkulepe.

ÜRO Vastutustundliku Panganduse Põhimõtetele ja ÜRO Vastutustundlike Investeeringute Põhimõtetele (UNPRI). Kui 2019. aastal oli viimasel veidi üle 2300 liikme, siis 2020. aastal on allakirjutanuid üle 3000, kes haldavad kokku üle 100 triljoni USD väärtuses varasid⁸. Konkreetsemad näited headest praktikatest on Euroopa Investeeringupanga otsus lõpetada 2021. aastal investeeringud fossiilsetesse kütustesse⁹ ning maailma suurima varahaldusfirma BlackRocki avalik seisukoht hakata oma portfelle järk-järgult kliimasõbralikumaks muutma¹⁰. Lisaks on tähelepanuväärne roheliste võlakirjade esilekerkimine, mida on 2016-2020 väljastatud keskmiselt 200 miljardit USD aastas¹¹.

Euroopas on finantssektori vastutustundlikkust suunanud ja toetanud Euroopa Liidu rohelepe vastutustundliku finantssektori strateegia, mille eesmärk on suunata ELi rahavood kooskõlla Pariisi kliimaleppe ja laiemalt ÜRO kestliku arengu eesmärkidega¹². Osana antud strateegiast on avaldatud nt rohelepe investeerimisplaan, mille eesmärk on järgmise kümnendi jooksul mobiiliseerida 1 triljon eurot kestlike investeeringute tegemiseks, ja nt EL taksonoomia loomine. Viimase siht on luua ühtne määratlus selle kohta, milliseid majandustegevusi võib pidada rohelisteks ja kestlikuks, ning seekaudu suunata rahavoogusid keskkonnakahjulikest sektoritest keskkonnasäästlikumatesse¹³.

⁸ PRI (2020). About the PRI.

⁹ EIB (2019). EU Bank launches ambitious new climate strategy and Energy Lending Policy.

¹⁰ BlackRock (2020). Larry Fink CEO Letter: A Fundamental Reshaping of Finance

¹¹ Climate Bonds Initiative (2020). \$1 Trillion Mark Reached in Global Cumulative Green Issuance: Climate Bonds Data Intelligence Reports: Latest Figures

¹² European Commission (2020). Overview of sustainable finance.

¹³ Farmer, A. & Thompson, S. (2020). The Ripple Effect of EU Taxonomy for Sustainable Investments in U.S. Financial Sector. Harvard Law School Forum on Corporate Governance.

Vastutustundlikkus Eesti panganduses

Vaatamata arengutele EL-is ja üleilmselt on ESG riskidest lähtuv vastutustundlikkuse juhtimine Eesti finantsasutuste jaoks võrdlemisi uus nähtus. Enne 2019. aasta keskpäika polnud Eesti finantsasutused pööranud avalikult tähelepanu finantssektori rollile kestlikus arengus¹⁴. Sama aasta augustis avaldatud Estwatchi raport Eesti pensionifondide rollist kliimamuutuses ilmestab, et Eesti pensionihaldurid haldasid toona kliimaga seotud ESG riske kas ebapiisavalt või üldse mitte. Raporti avalikustamisega seotud meediakajastustes võtsid pensionihaldurid ja pankade esindajad Eestis esimest korda avalikult seisukoha vastutustundlikkuse osas ja mitmed kinnitasid, et ei tegele vastutustundlike investeeringutega, kuna nende järele puudub tarbijate seas nõudlus^{15,16}. 2020. aasta algul avaldatud pankade vastutustundlikkust hindav Estwatchi raport kinnitab, et 2019. aasta lõpus arvestasid neljast uuritud pangast kaks ESG riske ebapiisavalt ja kaks eirasid ESG riske ja kestlikku arengut oma finantsotsustes pea täielikult¹⁷.

2020. aasta jooksul on Eesti pangad teinud mitmeid samme, et kooskõlastada oma finantsotsused ja -protsessid ÜRO kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi kliimaleppega. Laiemalt on pankade esindajad pööranud rõhku vajadusele arvestada ühelt poolt oma protsessides ESG riskide mõju oma portfellele ja teisalt finantsotsuste mõju kliimale,

¹⁴ Lilleväli, U. (2019). Seeking Climate Justice in the Financial Sector – Interpreting the fiduciary duty of Estonian pension funds based on their contribution to reinforcing/tackling climate change. Lund University Papers, Lund University, Sweden.

¹⁵ Mõttus-Leppik, E. (2019). Eesti pensioniraha investeeritakse loodust säästvatel ettevõtetel. Reporter.

¹⁶ Parksepp, A. (2019). Eestlaste pensioniraha investeeritakse agaralt kliimamuutuse võimendamisse. Eesti Päeva-leht.

¹⁷ Lilleväli, U. (2020). Vastutustundlikkus Eesti panganduses: Eesti pankade investeerimis- ja finantseerimisprotsesside vastutustundlikkuse hindamine ja võrdlus. Estwatch.

keskkonnale ja ühiskonnale^{18,19}. Konkreetsemate sammudena on turule toodud vastutustundlikumaid finantstooteid ning mitmed pangad on kas loonud või täiendanud oma vastutustundlikkusega seotud eeskirju ja protsesse. Lisaks on pea kõik pangad pööranud oma kommunikatsioonis rõhku kliima ja keskkonnaga seotud temaatikale. Loodi ka Eesti Pangaliidu juurde kuuluv jätkusuutliku panganduse toimikond, mille eesmärk on toetada vastutustundlikkust sektoriüleselt²⁰.

Eelneva taustal on oluline kaardistada hetkeolukorda ja arenguid süsteemsemalt, et mõista, kuidas pangad saaksid oma äritegevust muuta veel läbipaistvamaks ja vastutustundlikumaks.

Uuringu eesmärk

Käesoleva uuringu eesmärk on **hinnata ja võrrelda Eesti pankasid vastavalt sellele, kas ja kuidas nad oma finantsotsustes ESG riske haldavad ja kestlikku arengusse panustavad**. Antud eesmärgi täitmiseks hinnatakse pankade arengut viimase aasta jooksul, tuginedes 2020. aasta algul avaldatud analoogsele uuringule¹⁷, ning võetakse arvesse ka pankade järgmise aasta plaane vastutustundlikkuse edendamisel.

Uuring keskendub Eesti neljale suuremale universaalpangale – LHV, Luminor, SEB ja Swedbank – ning nende tütarettevõtetele. Hindamine tugineb 11 indikaatorile ja 79 küsimusele, mis kuuluvad kuude valdkonda: eesmärk, eeskirjad, protsessid, personal, tooted ja portfell.

Antud uuring ja selle tulemused aitavad esile tuua pankade rolli ja võimalusi kestliku arengu tagamisel ning kliimamuutuse pidurdamisel, tõstes teadlikkust ja läbipaistvust selles osas, mida Eesti pangad teevad praegu ja mida nad saaksid ja peaksid tegema tõhusamalt, et olla oma finantsotsustes vastutustundlikumad. Konkreetsemalt võimaldavad uuringutulemused:

- **pankadel** hinnata, võrrelda ja edendada oma finantsotsuste vastutustundlikkusega seotud eeskirju ja protsesse, tuginedes uuringus kasutatud rahvusvaheliselt tunnustatud standarditele baseeruvale Maailma Looduse Fondi (WWF) hindamisraamistikule;
- **Eesti inimestel** saada ülevaade pankade finantsotsuste vastutustundlikkusest ning kasvatada nõudlust kestlikumate praktikate järele, valides vastutustundlikumaid finantstooteid ja teenusepakkujaid;
- **vabaühendustel** mõista pankade tegevuse mõju laiemalt kestlikule arengule ning kitsamalt erinevatele teemadele nagu nt kliimamuutus, metsaraie ja inimõigused ning seekaudu suunata pankasid olema vastutustundlikumad.
- **poliitikakujundajatel ja seadusandjatel** hinnata finantsasutuste riskide haldamise tõhusust ja leida võimalusi, kuidas täiustada regulatsioone ja toetada finantssektoris vastutustundlikkuse edendamist riigi tasandil.

¹⁸ Toomsalu, M. (2020). Madis Toomsalu: kliimasihit on ühine. Postimees.

¹⁹ Kreek, R. (2020). Loodust saastavatele projektidele laenamine võib kallimaks minna. Ärileht.

²⁰ Eesti Pangaliit (2020). Jätkusuutliku panganduse toimikond.

2. Metoodika

Tegemist on jätku-uuringuga 2020. aasta alguses avaldatud Estwatchi uuringule Eesti pankade vastutustundlikkusest¹⁷. Arengute kaardistamiseks ja tulemuste võrdlemiseks tugineb käesolev uuring samale metoodikale ja uurimisprotsessile.

Hindamise raamistik

Hindamine tugineb kestliku panganduse raamistikule²¹, mille on algselt välja töötanud Maailma Looduse Fond (WWF) ning mis on kohandatud Eesti konteksti.

Antud raamistik on valitud mitmel põhjusel. Esiteks baseerub see rahvusvaheliselt tunnustatud standarditele ja põhimõtetele, sealhulgas UNPRI, GRI jätkusuutliku aruandluse juhised (*Global Reporting Initiative*), TCFD²² (kliimaga seotud finantsalase teabe avalikustamise töörühm) jt. Teiseks on raamistikul üldiste ja valdkondlike kriteeriumide tasakaal,

mis sobib Eesti pangandussektoris vastutustundlikkuse hetkeseisu hindamiseks. Kolmandaks on raamistik struktureeritud kuueks üksteist täiendavaks valdkonnaks, mis loovad võimaluse laiapõhjaliseks analüüsiks: lai vastutustundlikkuse strateegia (**eesmärk**), konkreetseid **eeskirjad** ja **protsessid** strateegia rakendamiseks, teadmiste edendamine, vastutus ja juhtimismehhanismid (**personal**), kestliku arenguga seotud **tooted** ja ESG riskide juhtimine ja avalikustamine **portfelli** tasandil²³.

Sarnaselt 2020. aasta algul avaldatud uuringule hinnatakse kuut valdkonda 11 laiema indikaatori ja 79 spetsiifilisema küsimuse põhjal. Võrreldes 2020. aasta uuringuga on käesolevas uuringus mõne küsimuse sõnastust täiendatud, et küsitut paremini kirjeldada, kuid küsimuste sisu on suuresti samaks jäänud. Kuus valdkonda ja 11 indikaatorit on kirjeldatud allolevas Tabelis 1 ning 79 küsimust koos pankade hindamisega Lisas 1.

Tabel 1. Hindamisraamistiku kuus valdkonda ja 11 indikaatorit

Valdkond	Indikaatorid
1. Eesmärk	1.1. Vastutustundlikkuse strateegia ja osapoolte kaasamine 1.2. Osalemine vastutustundliku finantssektori algatustes
2. Eeskirjad	2.1. Üldised vastutustundliku panganduse eeskirjad 2.2. Valdkondade-põhised eeskirjad (metsandus, kliimamuutus, inimõigused, jt)
3. Protsessid	3.1. ESG riskide hindamine ja haldamine 3.2. Investeeritavate jälgimine ja mõjutamine ESG riskide maandamiseks
4. Personal	4.1. Vastutustundlikkuse protsesside juhtimine ja vastutusosalad 4.2. Personali ESG-alane koolitamine ja tulemuste hindamine
5. Tooted	5.1. Vastutustundlikud finantstooted ja -teenused
6. Portfell	6.1. ESG riskide hindamine ja vähendamine portfelli tasandil 6.2. ESG riskidega seotud ohtude, tegevuste ja eesmärkide avalikustamine

²¹ WWF (2019). Resilient and Sustainable Portfolios: A Framework for Responsible Investment.

²² TCFD. (2017). Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD).

²³ WWF (2019). Resilient and Sustainable Portfolios: A Framework for Responsible Investment.

Hindamise ulatus ja kriteeriumid

Uuringus hinnatakse nelja suuremat universaalpanka ja nende tütarettevõteteid Eestis – LHV, Luminor, SEB ja Swedbank – ning jäetakse välja viies universaalpank Coop, mille turuosa on teistega võrreldes väiksem ja mis analüüsi teostamise hetkel ei pakkunud avalikult investeerimisega seotud teenuseid ja tooteid, mis moodustavad suure osa hindamisraamistikust. Hindamine keskendub pankade kõikidele investeerimis- ja finantseerimisprotsessidele, sh jae- ja privaatpangandus, varahaldus, pensionifondid jm.

Küsimustele on võimalik vastata kas “jah” (vastus on seotud kõikide protsesside, portfelli või toodetega grupitasandil), “osaliselt” (st teatud portfelli, toodetes või tütarettevõtetes) või “ei”. See erineb algse raamistiku binaarsest ei-või-jah valikust, kuna pangad on mitmeid kriteeriumeid rakendanud mitte grupitasandil, vaid konkreetsetes portfelli või tütarettevõtetes.

Iga vastuse puhul, mis on “Jah” või “Osaliselt”, peavad pangad jagama viidet tõendavale allikale, mis vastab kolmele kriteeriumile:

- 1) avalikult kättesaadav, et igal huvilisel oleks vastust võimalik kontrollida.
- 2) esitatud eesti keeles, kuna pangad pakuvad tooteid ja teenuseid Eesti turul valdavalt Eesti klientidele.
- 3) näitab otsest seost panga protsesside ja portfelli dega Eestis, sh allika rakendamise ulatust (nt kohaldatav grupitasandil või ainult kindlas portfelli või tütarettevõttes).

Olenevalt küsimusest võivad allikad erineda: veebilehed, vastutustundlikkuse eeskirjad ja aruanded, blogipostitused, sõnavõtted meedias jm.

Protsess

Hindamisprotsessi esimene osa oli esmase hindamise läbiviimine. Selleks hankis uuringu autor pankade veebilehtedelt, sotsiaalmeediast ja teistest kanalitest avalikult ligipääsetavat teavet 79 küsimuse kohta.

Teiseks paluti pankadel esialgset hindamist kinnitada või täiendada. Pankadel paluti esimest hindamist tagasisidestada kuu aja jooksul perioodil 04.11.-02.12.2020. Selle aja jooksul edastasid lisateavet kõik neli pank. Saadud informatsiooni analüüsiti ning täiendatud hindamine ja muudetud versioon saadeti pankadele kinnitamiseks. Vastused koos allikatega on Exceli formaadis üles laetud Estwatchi veebilehele²⁴.

Kolmandaks võeti tulemused kokku ja visualiseeriti. Kõigepealt hinnati kõiki vastuseid: iga “jah” sai 1 punkti, “osaliselt” 0,5 punkti ja “ei” 0 punkti (vt detailset hindamist Lisas 1). Seejärel arvutati iga panga puhul keskmised koondtulemused protsentuaalselt kahel tasandil: esiteks koondkeskmine kõigi 79 küsimuse lõikes (100% on 79 punkti) ja teiseks keskmine tulemus iga indikaatori puhul (100%-le vastav punktide arv sõltub iga indikaatori all olevate küsimuste arvust). Keskmistele tulemustele määrati värvid skaalal punane-kollane-roheline ning hindamise tulemusi kõrvutati Estwatchi 2020. aasta algul avaldatud uuringu tulemustega¹⁷ (vt Tulemused). Viimaks tulemusi analüüsiti, toodi esile häid praktikaid ning tehti soovitusi pankadele ja teistele osapooltele finantssektoris vastutustundlikkuse edendamiseks.

²⁴ Estwatch (2021). Pankade võrdlustabeli sisend.

Piirangud

Kasutatud metoodikaga kaasneb mitu hindamisraamistikust tulenevat piirangut.

Esiteks tugineb küsimuste hindamine allikatele, mis on eesti keeles ja avalikult kättesaadavad. Seetõttu ei tähenda "ei" alati seda, et pank konkreetse küsimusega ei tegele, vaid et puuduvad hindamiskriteeriumitele vastavad allikad, mis kinnitaks, et pank seda Eesti turul teeks. Sarnaselt algsele hindamisraamistiku²⁵ võetakse käesolevas uuringus arvesse vaid teavet, mis on kättesaadav ja mõistetav Eesti tarbijatele ja teistele osapooltele, kes soovivad hinnata, kas ja kuidas pangad ESG riske haldavad ja kestlikku arengut toetavad.

Teiseks on "jah" ja "osaliselt" vastused kinnitatud, tuginedes pankade avalikele eeskirjadele, suunistele või teistele allikatele. Küll aga ei valideeri avalikud eeskirjad ja allikad seda, kas ja mis ulatuses rakendavad pangad neid oma sisemistes protsessides ka tegelikult.

Kolmandaks annab uuring avalikele allikatele tuginedes ülevaate finantsotsuste vastutustundlikkusega seotud eeskirjade, protsesside ja praktikate olemasolust, kuid ei hinda detailsemat sisukust vastutustundlikkuse eeskirjadel, mis on seotud spetsiifiliste teemade (nt kliimamuutus, elurikkus, inimõigused, töölisõigused jm) või sektoritega (nt metsandus, fossiilsed kütused jt). Lisaks ei analüüsita konkreetseid finantsotsuseid ja rahavoogusid, nt ettevõtteid ja фонде, mida rahastatakse ja kuhu investeeritakse. Uuring loob aga eeldused valdkondlike eeskirjade ja investeeringute tõhusamaks analüüsimiseks jätku-uuringutes.

Neljandaks on hindamisraamistikus teatud küsimusi, mille puhul pole pankadel hetkel võimalik ise progressiivsemaid samme astuda laiemas ärikeskkonnas olevate takistuste tõttu. Näiteks ei pruugi olla võimalik avaldada mõne küsimuse juures olevat infot, kuna see võib olla seotud konfidentsiaalse teabega, mis puudutab konkurentsi (nt sisemised protsessid) või portfelle (nt ettevõtete nimekiri, keda pangad on rahastanud).

²⁵ WWF (2019). About SUSBA.

3. Tulemused

Pankade vastutustundlikkuse võrdlustabel

Allolev võrdlustabel võtab uuringutulemused kokku ja võrdleb pankasid kirjeldatud indikaatorite alusel. Iga panga juures on märgitud esiteks koondtulemus kõigi 79 küsimuse lõikes (100% on 79 punkti) ja teiseks keskmine tulemus iga indikaatori puhul (100%-le vastav

punktide arv sõltub iga indikaatori all olevate küsimuste arvust, mis on tabelis märgitud indikaatori nimetuse kõrval). Lisaks on kummalgi tasandil märgitud esimeses tulbas halli tooniga 2020. aasta algul avaldatud hindamise tulemused ja teises tulbas värvilise taustaga käesoleva hindamise tulemused (värvilegend on tabelis). Vt detailsemaid vastuseid Lisas 1.

Tabel 2. Pankade vastutustundlikkuse võrdlus

			Keskmine tulemus							
			0%		100%					
			LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
			2020 (%)	2021 (%)	2020 (%)	2021 (%)	2020 (%)	2021 (%)	2020 (%)	2021 (%)
Koondkeskmine (kõik 79 küsimust)			1	39	1	27	34	39	21	29
			LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
ESG valdkonnad ja indikaatorid			2020 (%)	2021 (%)	2020 (%)	2021 (%)	2020 (%)	2021 (%)	2020 (%)	2021 (%)
	Eesmärk	Vastutustundlikkuse strateegia ja osapoolte kaasamine (6 küsimust)	0	83	0	58	83	83	33	58
		Osalemine vastutustundliku finantssektori edendamises (5 küsimust)	0	80	10	60	40	80	30	70
	Eeskirjad	Üldised vastutustundliku panganduse eeskirjad (4 küsimust)	0	75	0	63	63	75	50	50
		Valdkondade eeskirjad: kliimamuutus, metsandus, inimõigused jt (16 küsimust)	0	34	0	13	44	44	28	31
	Protsessid	ESG riskide hindamine ja haldamine (8 küsimust)	0	38	0	31	13	19	31	31
		Investeeringute monitoorimine ja mõjutamine (7 küsimust)	0	21	0	14	57	57	43	36
	Personal	Vastutustundlikkuse protsesside juhtimine ja vastutusosalad (6 küsimust)	0	67	0	50	33	50	0	0
		Personali ESG-alane koolitamine ja tulemuste hindamine (7 küsimust)	0	29	0	29	29	29	0	0
	Tooted	Vastutustundlikud finantstooted ja -teenused (4 küsimust)	13	50	0	25	25	25	0	38
	Portfell	ESG riskide hindamine ja vähendamine portfelli tasandil (7 küsimust)	0	14	0	7	0	7	14	36
		ESG riskidega seotud tegevuste ja eesmärkide avalikustamine (9 küsimust)	0	0	0	0	0	0	0	0

Peamised tulemused ja head praktikad

Kui 2019. lõpu seisuga ei arvestanud uuritud pangad oma finantsotsustes ESG riske kas üldse või tegid seda piiratud ulatuses, siis 2020. aasta jooksul on sektori vastutustundlikumaks muutmisesse hakanud panustama kõik neli uuritavat panka. ESG riskidega arvestamisel on kõige progressiivsemad SEB ja LHV (kumbki 39% kõikidest punktidest), kellele järgnevad Swedbank ja Luminor (vastavalt 29% ja 27%). Vastutustundlikkuse edendamisel on 2020. aasta jooksul suurima arengu teinud esiteks LHV ja teiseks Luminor, kellest kummalgi puudusid 2019. aasta lõpus viited, et finantsotsustes ollakse vastutustundlikud ja arvestatakse ESG riske (toonane tulemus kummalgi 1%).

Sektoriuüleselt on parimad tulemused ja suurimad arengud valdkondades, mis on seotud laiemal vastutustundlikkuse eesmärgi ja strateegia ning üldiste eeskirjadega. Veidi keskpärasemad tulemused on spetsiifilisemate eeskirjade, protsesside, personali ja toodete osas ning tulemused on puudulikud portfelli tasandi küsimustes.

Järgnevalt on välja toodud peamised tulemused ja head praktikad kuue hinnatud valdkonna kohta: **1. eesmärk, 2. eeskirjad, 3. protsessid, 4. personal, 5. tooted ja 6. portfelli.**

1. Eesmärk

Eesmärgi osas on hinnatud vastuseid küsimustele, mis ilmestavad vastutustundlikkuse olulisust pankade strateegiale ja äritegevusele ning näitavad, kuidas pangad vastutustundlikkust edendavad.

Kui 2019. aastal polnud kaks panka neljast toonud välja, et panustaksid oma finantsotsustega kestlikku arengusse või haldaksid

ESG riske, siis 2020. lõpuks on kõik uuritavad pangad toonud oma vastutustundlikkuse põhimõtted avalikult välja kas ühes tütarettevõttes või Eesti tasandil laiemalt. On märgiline, et kõik pangad nõustuvad, et kliimamuutus ja ESG riskid ohustavad portfelli kasumlikkust²⁶, mistõttu tuleb neid arvestada ja hallata (vt allpool Hea praktika 1).

Sarnaselt möödunud aastale pole pangad avaldanud aga nimekirju, milliseid sidusrühmasid on finantsotsuste vastutustundlikkuse edendamiseks kaasatud, nt kliendid, investeeritavad ettevõtted ja fondid, riik jt. Küll aga viitasid pangad hindamisel, et sisemistes protsessides on nad rahastatavaid ettevõtteid jt osapooli kaasanud nt ESG riskide haldamisel.

Erinevalt möödunud aastast on kõik neli panka panustamas vastutustundlikkuse edendamisse erinevate koostööalgatuste kaudu. Eesti pangandusmaastikul on märkimisväärne algatus 2020. aastal loodud Eesti Pangaliidu jätkusuutliku panganduse toimikond, mille eesmärk on panustada pankade vastutustundlikumaks muutmisesse sektoriuüleselt²⁰ (vt Hea praktika 2). Lisaks on kõik pangad vähemalt ühe tütarettevõttega liitunud või liitumas ÜRO Vastutustundlike Investeeringute Printsipi või Vastutustundliku Panganduse Printsipi kaudu integreeritakse oma protsessidesse järk-järgult rahvusvaheliselt tunnustatud vastutustundlikkuse tagamisega seotud soovitusi.

Tähelepanuväärne on, et kui aasta varem ei rääkinud pangad aktiivselt kaasa oma äritegevuse vastutustundlikkuse teemal, siis 2020. jooksul kasvas oluliselt pankade esindajate sõnavõttude ja mediakajastuste arv, milles tõsteti esile vajadust arvestada finantsotsustes ESG riske ja kestlikku arengut. Enim paistsid teadlikkuse kasvatamisega silma LHV²⁷ ja SEB²⁸, kes mõlemad

²⁶ LHV (2020). LHV krediitpoliitikaga vastuolus olevate tegevusalade nimekiri.

²⁷ Toomsalu, M. (2020). Madis Toomsalu: kliimasiht on ühine. Postimees.

²⁸ Kreek, R. (2020). Loodust säästavatele projektidele laenamine võib kallimaks minna. Delfi Ärileht.

on võtnud kommunikatsiooni- ja turundustegevuses suurema fookuse vastutustundlikkusele ning kelle esindajad on vastutustundlikkuse edendamiseks avalikult sõna võtnud. Kliimamuutusega kaasnevatele finantsotlustele ja võimalustele on tähelepanu pööranud ka Swedbanki²⁹ ja vähesemal määral Luminori³⁰ esindajad. Lisaks korraldas LHV roheline tegevuskava avaldamisel avalikustamisürituse³¹.

Kui aasta varem polnud ükski pank panustanud riiklikul tasandil tõhusamasse üleminekusse n-ö säästvate majandusele, siis 2020. aastal LHV initsieeris ja hakkas eest vedama üleriigilise jätkusuutlikkuse mõõtmise süsteemi loomist, mida Eesti ettevõtlusmaastikule ja majandusse integreerida³².

Hea praktika 1: LHV krediitpoliitikas kirjeldatud keskkondlike riskide mõju krediitprofiilile²⁶

Kõik pangad kirjeldavad vähemalt üldsõnaliselt, et lisaks keskkonnakahjudele ohustavad kliimamuutus ja ESG riskid portfelli kasumlikkust, kinnitades, et raha haldamiseks vastutustundlikult on oluline antud riske hallata. Detailsemalt kirjeldab keskkonnariskidest tulenevaid krediidiriske oma krediitpoliitikas LHV:

RISK	KIRJELDUS
Tururisk	muutuv tarbijakäitumine, toormaterjalide hinnatõus, turusituatsiooni ebakindlus
Poliitiline ja regulatiivne risk	süsiniku emissioonide hinnad, suurenenud compliance kulud, suurenenud keskkonnamõjude raporteerimise kohustused, trahvid jne
Tehnoloogia- alane risk	ebaõnnestunud investeeringud uutesse tehnoloogiatesse, kulud madalama emissiooniga tehnoloogiale üleminekul, R&D kulud jne
Mainerisk	tarbijate eelistuste muutused, sektori stigmatiseerumine, huvigruppide negatiivne ja kõrgendatud tähelepanu jne
Füüsiline risk	otsesed kahjud kliima- ja keskkonnakriisidest, mille tagajärjeks vähenenud tootmisvõimekus, kõrgenenud toorme kulud, varade kahjustumine, suurenenud tööjõukulud ja kapitalikulud jne

Hea praktika 2: Eesti Pangaliidu jätkusuutliku panganduse toimkonna loomine²⁰

Sektoriüleselt oli üks märgilisematest algatustest 2020. aastal Eesti Pangaliidu jätkusuutliku panganduse toimkonna loomine, mille siht on sektoriüleselt panustada Eesti pangandussektori vastutustundlikkuse edendamisse viie ala-eesmärgi kaudu: **1.** aidata finantseerimistegevuse kaudu leida ja luua kestlikke äri võimalusi, **2.** toetada pankadel kestlikku arengut toetavate finantstoodete- ja teenuste loomist, **3.** kasvatada teadmist ESG riskidest tulenevate äririskide osas, **4.** olla partneriks erinevatele riigiasutustele kestlikuma finantsvaldkonna arendamisel ning **5.** teha sektoriülest koostööd.

Kuigi puuduvad viited toimkonna senise tegevuse tulemusele ja saavutatud mõjule, on selle näol loodud platvorm, mis võimaldab süsteemsemalt muuta Eesti pangandust ja majandust läbipaistvamaks ja kestlikumaks. Toimkonna on initsieerinud LHV ja sellega on käesoleva uuringu läbiviimisel liitunud 7 pank, sh kõik käesolevas uuringus hinnatud pangad.

²⁹ Parksepp, A. (2020). Pangad peavad põlevkiviõlisse investeerimist liiga riskantseks. Eesti Päevaleht.

³⁰ Pärigma, R. (2020). Kliimapolitiika trügib üha enam pangandusse. Postimees.

³¹ Parksepp, A. (2020). LHV lõi roheline pensionifondi ja tõmbub üha kaugemale pruunidest investeeringutest. Eesti Päevaleht.

³² LHV (2020). Jätkusuutlikkuse mõõtmise süsteemid.

2. Eeskirjad

Eeskirjade puhul on hinnatud pankade juhi- seid ja eeskirju, mis kirjeldavad, kas ja kuidas pangad oma äritegevuses toetavad kestlikku arengut ja haldavad ESG riske erinevate teemade lõikes, nt seotult kliimamuutuse, metsade ja elurikkuse ning inimõigustega.

Erinevalt möödunud aastast on igal uuritud pangal 2020. aasta lõpuks Eestis vastutustundlikkuse eeskiri kas grupi tasandil (SEB³³ ja LHV³⁴) või osaliselt (Swedbanki pensionifonde haldav tütarettevõtte³⁵ ja Luminor³⁶). Lisaks on ka möödunud aastal kaardistatud laiemaid eeskirju aasta jooksul täiendatud (SEB ja Swedbanki eeskirjad).

Kui üldsõnalisemate eeskirjade juures on arengud suuremad, siis kitsamatele probleemidele, teematikatele või sektoritele keskenduvaid juhiseid on kirjeldanud põhjalikumalt vaid SEB (vt Hea praktika 3). Kolmel pangal neljast on kas osaliselt (Swedbank) või grupiüleselt (LHV ja SEB) välja toodud, kuidas arvestatakse finantsotsuste tegemisel kliimamuutusega seotud riske. Kõigil neljal pangal on kas osaliselt või

grupiüleselt kas eraldiseisvad eeskirjad või laiemasse vastutustundlikkuse eeskirja integreeritud juhised, mis kirjeldavad, kuidas arvestatakse finantsotsuste tegemisel rahvusvaheliste tööstandardite järgimist ja inimõiguseid. Lisaks on kõigil pankadel teatud ulatuses väljaarvamisinimekirjad konkreetsete probleemide, sektorite või ettevõtete kohta, kuhu ei investeerita või mida ei rahastata. Sarnaselt eelmisele aastale paistab ka nüüd silma vaid SEB Eesti grupi tasandil avaldatud põhjalikumate eeskirjadega, mis näitavad, kuidas arvestatakse erinevate sektorite või probleemide rahastamisel ja nendesse investeerimisel vastutustundlikkusega seotud riske³⁷.

Neljast pangast kahel – Swedbank³⁸ ja LHV³⁹ – on pensionifonde haldavate tütarettevõtete tasandil eeskirjad, kus on välja toodud, mille alusel suunatakse investeeritavaid ettevõtteid aktsionäride koosolekutel hääleõiguse teostamise kaudu olema vastutustundlikumad (vt Hea praktika 4).

Hea praktika 3: SEB teematilised ja sektoripõhised vastutustundlikkuse eeskirjad³⁷

SEB-l on analüüsi hetkel ainsana eesti keeles avalikud grupiülesed detailsemad eeskirjad, millest panga töötajad finantsotsustes erinevates sektorites ja teemades lähtuma peavad. SEB on defineerinud kõrge riski ja mõjuga majandusharud ja teemad, mille puhul on loonud suunised, mis kirjeldavad teemadega seotud probleemistikku, panga rolli antud probleemide maandamisel ning põhimõtteid, millest oma tegevuses lähtutakse. Antud dokumentide laiem eesmärk on luua alus dialoogiks klientide, ettevõtete ja huvirühmadega, et kahan- dada pangaga seotud ettevõtete keskkondlikke ja sotsiaalseid ohtusid ja kahjusid.

Hindamise hetkel on SEB-l **kuus majandusharupoliitikat**: relva- ja kaitsetööstus, metsandus, fossiilkütused, mää- ja metallitööstus, taastuvenergia ja laevandus. Lisaks on pangal **kolm seisukohavõttu** seoses lapstööjõu, kliimamuutuse ja puhta veega.

Vaatamata suuniste olemasolule pole SEB Eesti kirjeldanud, kas ja kuidas on neid Eesti kontekstis rakenda- tud. Lisaks on need kinnitatud 2015 alguses või varem, mistõttu võib kirjeldatud info olla aegunud.

³³ SEB (2020). SEB Grupi jätkusuutliku ettevõtluse poliitika.

³⁴ LHV (2020). ESG poliitika – LHV Group.

³⁵ Swedbank (2020). SIFI vastutustundlike investeeringute poliitika.

³⁶ Luminor (2020). Ettevõtte sotsiaalne vastutus Luminoris.

³⁷ SEB (2020). Meie lähenemisviis vastutustundlikule ettevõtlusele: poliitikad.

³⁸ Swedbank (2020). SIFI aktsionäride kaasamise põhimõtted.

³⁹ LHV (2020). LHV Varahalduse hääleõiguse teostamise poliitika.

Hea praktika 4: LHV Varahalduse eeskiri hääleõiguse teostamise kaudu investeeritavate suunamine olema vastutustundlikumad³⁹

Finantsasutustel on investoritena õigus ja võimalus kaasa rääkida investeeritavate ettevõtete arengus, kasutades hääleõigust, mh et suunata ettevõtteid ESG riske maandama ning kestlikku arengut toetama. Analüüsi hetkel on uuritavatest pankadest LHV pensionifonde haldav tütarettevõtte LHV Varahaldus defineerinud detailsemalt, kuidas ettevõtte ESG teemade puhul hääleõigust teostab.

Muuhulgas on välja toodud, et reeglina hääletatakse poolt päevakorrapunktide puhul, mis toetavad järgnevat: **a)** uute ESG-alaste investeeringute tegemine, **b)** keskkonnavalase jätkusuutlikkuse ja kliimamuutuste alane raporteerimine, **c)** CO2 emissioonide vähendamise eesmärkide seadmine, **d)** töötajate võrdne kohtlemine ja töötajate õigused ja **e)** inimõiguseid reguleerivate standardite toetamine.

Lisaks on erinevate teemade juures täpsustatud, millele rõhku pööratakse. Nt kliimaga seotud raporteerimisel arvestatakse sektoris üldist taset, CO2 emissioonide vähendamisel proovitakse leida informatsiooni ESG riskide mõõtmise osas ja töötajate õiguste ning inimõiguste toetamisel soodustatakse vastavate ÜRO ja ILO rahvusvaheliste standardite ja konventsioonide järgimist.

3. Protsessid

Tõhusate protsesside olemasolu võimaldab eeskirjades väljatoodud rakendada praktikas. Protsessiga seotud küsimustes on hinnatud mh ESG riskide uuringuprotsessi, rahastatavate ettevõtete valikut ja monitoorimist vastutustundlikkuse perspektiivist ning aktiivset osalust nende suunamiseks olema vastutustundlikumad.

Kui möödunud aastal oli protsesside kohta avaldanud piiratult infot vaid Swedbank ja osati SEB, siis aasta jooksul on ka LHV ja Luminor koos eeskirjade loomisega lisanud viiteid protsessidele, mille alusel eeskirju äritegevuses rakendatakse. Protsesside puhul tõid pangad hindamisel välja, et teatud osa küsitavast hõlmab sisemisi protsesse, mida pole täpsustamata põhjustel avalikkusega jagatud.

Neljast pangast on kahel – LHV⁴⁰ ja Swedbank³⁵ – pensionifonde haldavate tütarettevõtete tasandil välja toodud, et portfelli ettevõtetest eeldatakse ESG riskidega seotud küsimuste hindamist ja sellekohast aruandlust ning et pangad monitoorivad neid vastavalt. Luminor kirjeldab kaudsemalt, et pank ise hindab rahastatud väike- ja

keskmiste ettevõtete ning äriklientide puhul nende iga-aastase ülevaatus käigus ESG riske³⁶, ning SEB viitas hindamisel sama eesmärgiga sisemise protsessi olemasolule.

Kui SEB ja Swedbank pole sarnaselt möödunud aastale avaldanud, kust saadakse finantsotsuste tegemisel teavet ESG riskide kohta, siis LHV ja Luminor on erineval määral välja toonud, mis teabe alusel projektide, ettevõtete või fondide ESG profiile hinnatakse. LHV on kirjeldanud LHV Varahalduse tasandil, et ESG hindamine tugineb avalikule infole, mis saadakse erinevatest aruannetest, pressiteadetest ja dialoogist ettevõtete juhtkondadega, aga ka välistest ESG reitingutest, nt Bloombergi andmetele tuginedes⁴⁰. Luminor on toonud rahastamisotsuste puhul välja üldsõnalisemalt, et tuginetakse nt kliendi ja tema partnerite käest, teistelt pankadelt ja avalikest usaldusväärsetest allikatest saadud infole³⁶.

Kõik pangad peale Luminori on kinnitanud, et sõeluvad osaliselt välja ettevõtteid ja fonde teatud keskkondlike ja sotsiaalsete probleemide või kriteeriumite põhjal, nt mitte rahastades ettevõtteid, mis toodavad elektrit fossiilsetest kütustest.

⁴⁰ LHV (2020). LHV Varahalduse vastutustundliku investeerimise põhimõtted.

Kõik neli panka viitavad kas ühele tütar-
tevõttele kohaldatavas (LHV ja Swedbank)
või grupiüleses eeskirjas (SEB ja Lumi-
nor), et aktiivse osaluse kaudu suunatakse
ettevõtteid või fonde olema vastutustundli-
kumad. Kõige eesrindlikum on SEB, kes gru-
piüleselt kehtestab rahastatavatele selged
ootused vastutustundlikkuse ja ESG riskide
osas, proovib kehtestada meetmeid antud
ootuste tagamiseks ning loobub investeerin-
gust, kui ettevõtte või fond ei paranda oma
ESG profiili³⁷. LHV-l⁴⁰ ja Swedbankil³⁸ on
sarnased eeskirjad pensionifonde haldavates
tütarettevõtetes ning Luminoril grupi tasandi
eeskirjas³⁶, kuid üldsõnalisemalt.

4. Personal

Eeskirjade järgimise ja protsesside tagamise
jaoks on olulised vastava juhtimisstruktuuri
olemasolu ja personali kompetentsus ning
stiimulid.

Kui möödunud aastal viitas vaid SEB ESG
riskide haldamise juhtimisstruktuuride ja
personali pädevuse olemasolu kohta, siis
sel aastal on grupiüleselt toonud sama välja
ka LHV ja Luminor. Personali puhul töid
pangad hindamisel välja, et mitut küsimust on
sisuliselt täidetud, aga seda pole kas avalikku-
sele kommunikeeritud (nt LHV koolitused
kõrgemale juhtkonnale) või need pole eesti
keeles (nt Swedbank), mistõttu pole neid hin-
damisel arvestatud.

LHV³⁴, Luminor³⁶ ja SEB³³ on selgelt kir-
jeldanud, kes vastutab finantsotsuste vas-
tutustundlikkuse järelevalve ja
rakendamise eest, ning välja toonud, et ju-
hatusel on otsustav vastutus antud küsi-
mustes (vt Hea praktika 5). Lisaks on kõik
kolm panka toonud avalikes allikates erinevas
ulatuses välja, kuidas tagatakse portfellihal-
durite ning juhatuse liikmete kompetents.

Hea praktika 5: Läbipaistev vastutustundlikkusega seotud protsesside juhtimine

ESG strateegia tõhusaks arendamiseks, haldamiseks, rakendamiseks ja järelevalveks on oluline vastavate juh-
timisstruktuuride olemasolu. LHV³⁴, Luminor³⁶ ja SEB³³ on läbipaistvalt kirjeldanud, kes vastutab vastutus-
tundlikkusega seotud protsesside rakendamise eest.

1. LHV toob välja, et operatiivsete küsimuste eest vastutab **ESG valdkonna juht**, igapäevaste tegevuste jä-
relevalve eest LHV Grupi **tütarettevõtete juhid** ning järelevalve eest on lõplik vastutus LHV Grupi **juhata-
jal**. Lisaks on kirjas, et välissuhtluse eest vastutab **kommunikatsioonijuht**.

2. Luminor kirjeldab, et ESG poliitika ja suuniste järgimise ning rakendamise eest vastutavad oma ärivald-
kondades **üksuste juhid**, valdkonna üldise koordineerimise tagab kontserni **kommunikatsioonijuht** ning et
ESG strateegia edendamise ja järelevalve eest vastutab Luminori **äritegevuse usaldusväärse ja jätkusuut-
likkuse foorum**.

3. SEB vastutustundlikkuse juhtimisstruktuur on vastavalt grupi rahvusvahelisusele komplekssem. Jätkusuut-
liku ettevõtluse strateegia elluviimist haldab **grupi jätkusuutlikkuse juhtivkomitee** (GESC), otsustav organ,
mille esimees on **grupi president**. Jätkusuutliku ettevõtluse kava koordineerimise ja juhtimise eest vastutav
operatiivorgan on **grupi jätkusuutlikkuse üksus**, mida juhib **jätkusuutlikkuse juht**. **Jätkusuutlike toodete
komitee** (SPC) on jätkusuutlikkuse üksusele alluv komitee, mis otsustab, kas SEB üksustel on õigus kasutada
viiteid jätkusuutlikkusele oma toodete või teenuste turustamises või levitamises.

Protseduuride ja kontrollide olemasolu tagamise eest vastutab **iga grupi divisjonijuht**, **grupi tugifunkt-
sioonide juht** ning **grupi personalifunktsioonide juht**. Iga grupi divisjonil on **jätkusuutlikkuse riski ko-
mittee**, kes enne asjakohase otsustusorgani nõusolekut hindab ja otsustab, kas teatud uus äriklient või tehing
on materiaalse jätkusuutlikkuse vaatest aktsepteeritav.

Küll aga pole ühelgi pangal viiteid sellele, et juhatuse või portfellihaldurite töötasu või peamised tulemusnäitajad oleksid seotud vastutustundlikkuse ja ESG riskide haldamisega.

5. Tooted

Kui 2019. aasta lõpus oli vastutustundlike finantstootete kättesaadavus Eesti pangandusmaastikul pea olematu, siis 2020. lõpus on kõigil pankadel vähemalt mõnes portfellis vastutustundlikumaid tooteid. Pangad pakuvad valikusse nt vastutustundlikumaid fonde investeerimiseks (nt LHV⁴¹, SEB⁴² ja Luminor⁴³) ja keskkonnasäästlikke laenusid või liisingut (nt LHV⁴⁴, SEB⁴⁵ ja Swedbank⁴⁶). Pakutud toodete ulatuse osas paistab enim silma LHV, kes lisaks eelnevale lõi 2020. aastal keskkonnasäästlikkusele keskenduvad rohelised II ja III samba pensionifondid⁴⁷ (vt Hea praktika 6).

Esmakordselt Eestis pakutakse ka fondi, mille süsinikujalajalg on avaldatud ning millel on eesmärgid kasvuhoonegaaside heitetaseme vähendamiseks: Swedbanki

K60 pensionifond⁴⁸ (vt täpsemalt Portfelli sektsioonis Hea praktika 7).

6. Portfell

Portfelli tasandi indikaatorite puhul järgitakse, mil määral pangad avaldavad, kuidas hinnatakse ESG riske portfellidele, mis mõõdikuid ja eesmäärke ESG riskide hindamiseks ja kahandamiseks seatakse ning mis ulatuses avaldatakse portfellitaseandil teavet panga ESG riskide hindamisest, nende maandamise progressist ja tehtud tegevustest.

Avalikele allikatele tuginedes kinnitavad kolm panka neljast, et hindavad vähemalt tüürettevõtte tasandil regulaarselt ESG riske portfellidele: LHV⁴⁰ ja Swedbank³⁵ pensionifonde haldavates tüürettevõtetes ja Luminor³⁶ osaliselt oma laenuportfellide puhul. SEB viitas hindamisel, et kuigi vastavad allikad puuduvad, siis sisemiste protsesside alusel hindab pank vähemalt korra aastas nende klientide ESG riske, kelle kohustused on üle 3 miljoni euro.

Hea praktika 6: LHV Roheline II samba pensionifond⁴⁷

Kui 2019. aastal puudus pensionifondide maastikul keskkonnasäästlik valik, siis 2020. aastal alustas tegevust Eesti esimene keskkonnafookusega pensionifond, LHV Pensionifond Roheline. Prospekti kohaselt lähtub LHV fondi vara investeerimisel põhimõttest, et investeringud peavad olema vastutustundlikud, kestlikud, keskkonnasõbralikud või muudest investeerimisvõimalustest väiksema kasvuhoonegaaside jalajäljega.

Indekseid järgivatesse fondidesse tehtavad investeringud peavad indeksi koostaja poolt olema märgitud kui ESG riske arvestavad, sotsiaalselt vastutustundlikud, jätkusuutlikud või keskkonnatemaatilised.

Üksikinvesteeringute puhul peab vähemalt viiendik ettevõtte tuludest tulema keskkonnaga seotud valdkonnadest, sh taastuvenergia ja alternatiivenergia, energiaefektiivsus, veetaristu ja -tehnoloogia, reostuse vähendamine, prügimajandus ja ümberkäitlemine, keskkonnaalased toetustegevused või vastutustundlik toidu-, põllumajandus- ja metsatööstus. Lisaks on välistatud üksikinvesteeringud äriühingutesse, mis tegelevad hartsa- ja tubaka-, relva-, tubaka-, alkoholi- või söetööstusega.

⁴¹ LHV (2020). Traditsioonilised fondid. Finantsportaal.

⁴² SEB (2020). Aktsiafondid.

⁴³ Luminor (2020). Investeeringud.

⁴⁴ LHV (2020). Rohelised laenud.

⁴⁵ SEB (2020). Jätkusuutlik rahastamine – roheline laen ettevõttele.

⁴⁶ Swedbank (2020). Autoliising.

⁴⁷ LHV (2020). Roheline pensionifond.

⁴⁸ Swedbank Investeeringufondid AS (2020). Majandusaasta aruanne.

Neljast pangast vaid Swedbanki pensionifonde haldav tütarettevõtte viitab, et hindab ja maandab kliimarisiki portfelli tasandil, ning on avaldanud vastavaid portfelli tasandi mõõdikuid ja eesmärke. Nt on arvatud välja K60 pensionifondi süsinikujalajalg ja kirjeldatud strateegiat Swedbanki pensionifondide kasvuhooonegaaside heite vähendamiseks⁴⁸ (vt Hea praktika 7).

Sarnaselt möödunud aastale pole ükski pank avaldanud portfelli tasandil ESG riskide maandamisega seotud meetmete

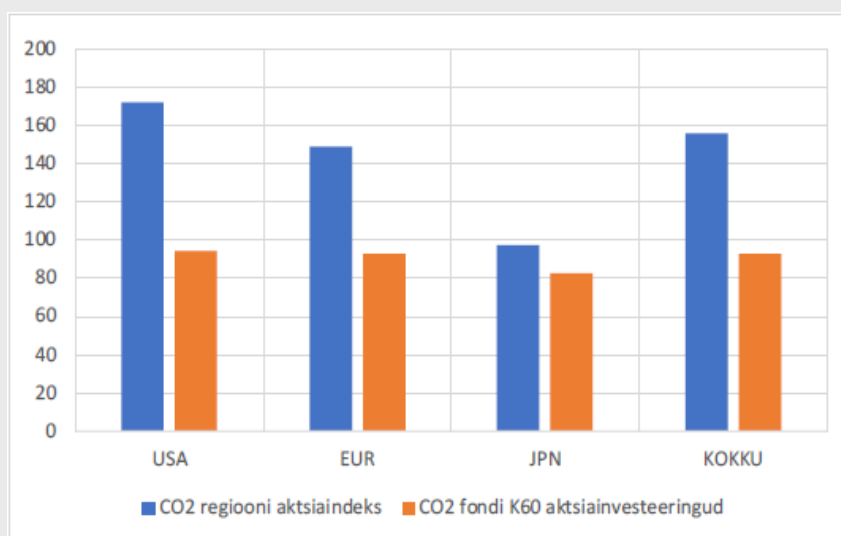
progressi või seda, kas ja kuidas on suunatud ettevõtteid või фонде olema vastutustundlikumad ning mis on antud mõjutamise tulemused. LHV viitas hindamise käigus, et viis 2020. aastal läbi UNEP FI metoodikaga portfelli mõjuanalüüsi, mille tulemused avaldatakse 2021. aastal.

Lisaks pole välja toodud, et pangad mõeldaksid või raporteeriks ESG riskidega arvestamise mõju oma investeringute tulususele. Pankadel puuduvad viited ka sellele, et ESG riskide haldamise kohta oleks välisaudit, mis nende tõhusust kinnitab.

Hea praktika 7: Swedbanki pensionifonde haldava tütarettevõtte strateegia, eesmärgid ja mõõdikud portfellitaseandil kasvuhooonegaaside heite vähendamiseks^{35,48}

Swedbanki pensionifonde haldav tütarettevõtte Swedbank Investeerimisfondide AS (SIF) on ainsana Eestis avaldanud strateegia, eesmärgid ja mõõdikud portfelli tasandil kasvuhooonegaaside heite vähendamiseks. Nimele on välja toodud, et SIF keskendub investeerimise kaudu eeskätt kliimarisikide vähendamisele ja selles vallas uute võimaluste loomisele, millest tulenevalt on eesmärkideks **1.** jõuda 2040. aastaks CO₂-neutraalsele varahalduseni ja **2.** tagada, et varahaldus vastaks Pariisi kliimaleppe eesmärgile hoida üleilmse temperatuuri tõus 1,5°C juures³⁵.

Antud eesmärkide saavutamiseks on SIF avaldanud esimesena Eestis ühe fondi, K60 globaalsete aktsiainvesteringute CO₂ intensiivsuse – CO₂ emissiooni tonnid ettevõtete miljoni euro käibe suhtes – ja võrrelnud seda aktsiaturu indeksiga (vt allolev graafik⁴⁸). Kuigi pole kirjeldatud arvutamise metoodikat, mis võimaldaks tulemusi võrrelda, on esmane hindamine ja selle avaldamine oluline samm, et tagada portfelli mõju läbi paistvus ja seekaudu toetada pankade tegevust kliimamuutuse pidurdamisel.

Joonis 1. Swedbanki pensionifondi K60 globaalsete aktsiainvesteringute süsihappegaasi emissiooni intensiivsus (CO₂ emissiooni tonnid ettevõtete miljoni euro käibe suhtes) võrreldes aktsiaturu indeksiga.⁴⁸

Pankade arenguplaanid vastutustundlikkuse edendamisel

Osa hindamisest hõlmas pankade 2021. aasta arenguplaanide kaardistamist oma investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkuse edendamiseks. Pankade sisend on välja toodud allolevas tabelis.

Tabel 3. Pankade arenguplaanid vastutustundlikkuse edendamisel

Pank	Arenguplaanid
LHV	<p>2020. jooksul valminud ESG-alasele tegevuskavale tuginedes edasi liikuda järgmise paari aasta eesmärkide suunas, mis hõlmab järgnevat:</p> <ul style="list-style-type: none">• Eesmärkide sidumine reaalsete mõõdikutega,• ESG riske puudutavate andmete kogumise tõhustamine ja arendamine,• Jätkusuutlikkuse printsiipide aina suurem sisseviimine äriprotsessidesse,• ESG aspektide viimine krediidi- ja investeerimispoliitikatesse nt ESG skooringumudelite ja keskkonna-alaste riskide hindamise edendamise kaudu. <p>Tuleval aastal on kavas enim rõhku panna järgnevale:</p> <ul style="list-style-type: none">• ESG raporteerimine ning läbipaistvuse suurendamine, integreerides raporteerimisse enam GRI standarditele vastavaid elemente.• Tõsta vastutustundliku panganduse teemadel teadlikkust ka avalikult.• UNEP FI projektiga edasine töö, sh esimene UNEP FI raporteerimine, mis hõlmab mh portfelli mõjuanalüüsi.
Luminor	<p>Luminor tõi hindamisel 2021. aastaks välja järgnevad arengusuunad:</p> <ul style="list-style-type: none">• Koostamisel on eraldi ESG strateegia, mis hõlmab nii ärimudelit, riskiraamistikku ja juhtimist ning mis lähtub rahvusvahelistest soovitustest, nõuetest ja parimatest praktikatest, sh Euroopa Keskpanga juhised kliimaga seotud ja keskkonnanriskide kohta pankadele, TCFD, UNEP FI ja EL taksonoomia. Antud strateegia avaldatakse 2021. aasta esimeses kvartalis.• Plaanis on ühineda UNEP FI-ga.• Erilise tähelepanu all on mõjude hindamine ja info avalikustamine.
SEB	<p>Üldised arengusuunad 2021:</p> <ul style="list-style-type: none">• Korporatiivklientidega on kavas jätkata vastutustundlikkuse ja ESG riskidega seotud kohtumisi.• Suurendada arutelu kliimamuutustega võitlemise teemadel, sh anda ülevaade regulatiivsest raamistikust (Pariisi kliimakokkulepe, EL taksonoomia jt) ja vaade majandussektori riskidele, sh kaardistada ettevõtte tänane positsioon ja eesmärgid tulevikuks (hinnang, kas on Pariisi kokkuleppega kooskõlas või mitte jne).• Andmete kogumine, et kaardistada portfelli ja sektorite CO2 jalajälg.• Ettevalmistused, et ellu viia sisemised vastutustundlikkuse poliitikad (hasartmängud, tubakas jt).• Sektoripoliitikate järjepidev ülevaatamine ja täiendamine. <p>Arengud varahalduse ja elukindlustuse tegevuses:</p> <ul style="list-style-type: none">• Jätkusuutlik pangandus on strateegiline valdkond äriplaanis, mille puhul on kliendihalduritel jätkusuutlikkuse kohtumiste tulemusindikaatorid. 2021. on kavas välja tulla avaliku dokumendiga, mis kirjeldab sellega seotud majasiseseid protseduure varahalduse ja elukindlustuse poolelt.• 2020. aastal toimusid varahaldusega seotult grupitasandil koolitused, kus kaardistati 29 sektorit ning nende mõju ja eesmärgid seoses Pariisi kliimakokkuleppega. 2020. aasta 4. kvartalis alustati kohtumisi äriklientidega, et kaardistada nende CO2 jalajälg ja selle vähendamise eesmärgid ja antud eesmärkide kooskõla Pariisi kliimakokkuleppe ja EL taksonoomiaga. 2021. on antud tegevustega kavas välja tulla ühiselt grupitasandil.
Swedbank	<p>Swedbank AS on võtnud endale eesmärgiks 2021 aasta jooksul olulisemad jätkusuutlikkust reguleerivad dokumendid ka kohalikus keeles avalikult kättesaadavaks teha. Swedbank Investeerimisfondid AS plaanib lähemas tulevikus avaldada: 1. investeeritud ettevõtete üldkoosolekutel esitatud seisukohad ja hääletamise tulemused ja 2. jätkusuutlikkuse riskide poliitika.</p>

4. Soovitused

Allpool on kirjeldatud uuringutulemustele tuginevad ettepanekud, mida pangad ja teised seotud osapooled peaksid ette võtma, et toetada Eesti pangandussektoris vastutustundlikkuse edendamist.

1. Eesti pangad saavad:

- **Luua ja läbipaistvalt kirjeldada ESG riskide haldamisega seotud eeskirju riskantsemates sektorites (nt metsandus, fossiilkütused, kaevandused jt) ja teemades (nt kliimamuutus, inimõigused, töölisõigused jt), millest lähtutakse Eesti tasandil nii investeerimis- kui ka finantseerimisprotsessides.** Lisaks tuleks antud eeskirju regulaarselt uuendada, et tagada nende relevantsus.
- **Integreerida ESG riskide haldamine tõhusamalt riskijuhtimisse ning kirjeldada läbipaistvamalt protsesse, kuidas seda tehakse.** Muuhulgas tuleks avaldada **a)** mis tööriistu, meetodikaid ja kriteeriumeid kasutab pank ESG riskide ja võimaluste hindamiseks ja **b)** kuidas hinnatakse ja maandatakse ettevõtete ja fondide ESG riske nii investeerimisotsuse tegemisel kui ka portfelli monitoorimisel. Nt mis on panga ootused erinevates sektorites tegutsevatele ettevõtetele ja fondidele; mis on peamised mõõdikud ESG riskide maandamise tulemuslikkuse jälgimiseks; kas ettevõtted peavad ESG riske ise raporteerima või hindab neid pank jne.
- **Suunata tõhusamalt investori ja rahastajana ettevõtteid ning fonde olema vastutustundlikumad,** nt investeerimisel üldkoosolekutel hääletamise ja laenamise lepingutingimuste kaudu. Lisaks tuleks olla läbipaistvam selles, kuidas on erinevate ettevõtete üldkoosolekutel ESG teemadel hääletatud ning mis tulemusi on saavutatud nende vastutustundlikkusele suunamisel.

- **Avalikustada, kuidas ja kui tõhusalt on pank ESG riske hallanud,** sh **a)** konkreetsete mõõdikud, eesmärgid ja tulemused ESG riskide juhtimisel, **b)** ESG riskide haldamise tulemused ja **c)** portfelli sisu, et tagada läbipaistvus.
- **Hinnata ja avalikustada oma portfelli mõju keskkonnale ja ühiskonnale ning avaldada portfelli tasandil ESG riskide haldamisega seotud mõõdikud, eesmärgid ja tulemused.** Nt portfelli süsinikujalajälje ning selle kahandamisega seotud eesmärkide ja tulemuste raporteerimine. Sealhulgas on oluline olla läbipaistev kasutatud meetodika ja andmete osas, et tagada tulemuste võrreldavus.
- **Tagada, et kõik finantsotsuste- ja protsesside vastutustundlikkusega seotud dokumendid oleksid eesti keeles kättesaadavad** ning kommunikeerida vastutustundlikkuse meetmeid ja nende olulisust laiemale avalikkusele, sh ettevõtetele, fondidele, klientidele ja tarbijatele.
- **Tagada sise- ja välisaudit oma ESG riskide haldamise protsessi hindamiseks ja parendamiseks.**

2. Mõttekojad ja kodanikuühendused saavad:

- Leida, kuidas haldavad pangad ja finantsasutused ESG riske nende teadmisi- ja huvivaldkondades, ning tõsta antud temaatika osas kodanike teadlikkust.
- Teha koostööd pankadega, et **a)** mõista, kuidas nemad saaksid pankasid ja finantsasutusi toetada otsustes ja protsessides, mis on seotud nende tegevusvaldkonnaga, ning **b)** kutsuda pankasid üles toetama kestlikku arengut ja haldama ESG riske läbipaistvamalt.

3. Järelevalve, seadusandluse ja poliitika-kujundamisega seotud asutused saavad:

- Küsida pankadelt ja finantsasutustelt **a)** tõhusamat ESG riskide maandamist ja haldamist oma investeerimis- ja finantseerimisprotsessides, **b)** avalikustamist, kas ja kuidas nad ESG riske haldavad, pöörates erilist tähelepanu kliimaga seotud riskidele, ja **c)** ESG riskide haldamise lisamist töötajate ja juhatuse kohustus-tesse ning ametijuhenditesse.
- Tagada, et finantsjärelevalvet tehes hinna-taks, kuidas Eesti pangad ja finantsasutu-sed haldavad ESG riske oma investeerimis- ja finantseerimisprotsessi-des.
- Suunata ettevõtteid integreerima inimõi-guste ja keskkonnaga seotud hoolsuskont-rolli oma äritegevusse ning suurendada aruandekohustuste juures mittefi-nantsteabe, nagu keskkondlike ja sotsiaal-sete tegurite kvaliteeti ja ulatust. Näiteks ettevõtete laiem süsinikujalajälje moni-toorimine ja avalikustamine võimaldaks pankadel ja teistel finantsasutustel portfel-lide süsinikuintensivsust efektiivsemalt hallata.
- Luua riiklik vastutustundliku rahanduse strateegia, mis toetaks ja võimaldaks koordineeritumalt ja tõhusamalt panus-tada kestlikku arengusse ja tagada ülemi-nek madalama süsinikujalajäljega rahandusse ja majandusse.

Lisad

Lisa 1. Detailedd küsimused ja vastused pankade vastutustundlikkusest

Table 4. Detailedd küsimused ja vastused pankade vastutustundlikkusest. 0 on "Ei", 0,5 "Osaliselt" ja 1 "Jah"²⁴

		LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
EESMÄRK	INDIKAATOR	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	VASTUTUSTUNDLIKKUSE OLULISUS ORGANISATSIOONI STRATEEGIALE JA INVESTEERIMISE NING RAHASTAMISE PÕHIMÕTETELE	0	1	0	1	1	1	0,5	0,5
	Kas finantsasutus kirjeldab Eestis avalikult oma põhimõtteid vastutustundlikkuse või ESG riskide osas oma investeerimis- ja rahastamisprotsessides?	0	1	0	0,5	1	1	0,5	1
	Kas finantsasutus teadvustab Eestis avalikult, et vastutustundlikkuse või ESG-ga seotud tegurid mõjutavad investeringute ja rahastamisotsuste tulemuslikkust, tootluse eesmärke või riskijuhtimist?	0	1	0	1	1	1	0,5	1
	Kas finantsasutus teadvustab Eestis avalikult, et kliimamuutus ohustab pikaajaliselt nii majanduskeskkonda kui ka elukeskkonda ja ühiskonda laiemalt?	0	1	0	1	1	1	0,5	1
	Kas finantsasutus viitab oma tegevustes ÜRO kestliku arengu eesmärkidele?	0	1	0	1	1	1	0,5	1
	Kas finantsasutusel on Eestis eeskirju või protseduure, mis sätestavad sidusrühmade kaasamise vastutustundlikkuse või jätkusuutlikkuse kontekstis (nt kliendid, investeeritavad ettevõtted ja fondid, kogukonnad, keda antud investeringud mõjutavad, riik jt)?	0	1	0	0	1	1	0	0
	Kas finantsasutus avaldab nimekirja kaasatud sidusrühmadest, et edendada oma investeringute ja rahastamisotsuste vastutustundlikkust ja jätkusuutlikkust (nt kliendid, investeeritavad ettevõtted ja fondid, kogukonnad, keda antud investeringud mõjutavad, riik jt)?	0	0	0	0	0	0	0	0
	FINANTSSEKTORI KOOSTÖÖ VASTUTUSTUNDLIKKUSE EDENDAMISEL	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutus on kirjutanud alla ÜRO Vastutustundliku Investeeringu Printsipiidele (UN PRI) ja/või Vastutustundliku Panganduse Printsipiidele?	0	1	0	0,5	1	1	1	1
	Kas finantsasutus osaleb finantssektori vastutustundlikkust edendavates koostööalgatustes nagu Climate Action 100+, The Investor Agenda, Institutional Investor Group on Climate Change, UNEP FI, CDP, Sustainable Blue Economy Finance Principles vm?	0	1	0	1	0,5	1	0	1
	Kas finantsasutus toetab avalikult TCFD (Task-force for Climate-related Financial Disclosures) soovitusi?	0	0	0	1	0	0,5	0	0,5
	Kas finantsasutus on viimase aasta jooksul edendanud Eestis jätkusuutlikkuse teemaikat nt teadlikkuse tõstmise, ürituste korraldamise või uuringute kaudu?	0	1	0,5	0,5	0,5	1	0,5	1
	Kas finantsasutus on viimase aasta jooksul avalikult toetanud ja kaasa rääkinud, kuidas riiklikul tasandil või seadusandluses toetada üleminekut n-ö säästvale majandusele (nt süsiniku hinnastamine, börsiettevõtete kohustuslik ESG teabe avalikustamine jm)?	0	1	0	0	0	0,5	0	0
EESKIRJAD	INVESTEERIMISE JA RAHASTAMISE VASTUTUSTUNDLIKKUSEGA SEOTUD EESKIRJAD	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutusel on investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkusega seotud eeskiri (eraldiselise või teistesse dokumentidesse integreeritud)?	0	1	0	0,5	1	1	0,5	0,5
	Kas investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkusega seotud eeskiri hõlmab kõiki börsil noteeritud aktsiate fonde, geograafilisi piirkondi ja sektoreid?	0	0,5	0	1	1	1	0,5	0,5
	Kas finantsasutus avalikustab eeskirjad või suunised, mille alusel hääletatakse investeeritavate ettevõtete ja fondide aktsionäride koosolekutel (proxy voting) vastutustundlikkuse teemadel?	0	0,5	0	0	0	0	0,5	0,5
	Kas finantsasutus vaatab perioodiliselt läbi oma investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkusega seotud eeskirjasid?	0	1	0	1	0,5	1	0,5	0,5
	SPETSIFIILISTE PROBLEEMIDE KESKSED EESKIRJAD	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimis- ja rahastamisotsuste tegemisel kliimamuutusega seotud riske?	0	1	0	0	1	1	0,5	0,5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust kliimaga seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0,5	0	0	0	0	0,5	0,5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimis- ja rahastamisotsuste tegemisel veega seotud riske (veevarude nappus või seisundi halvenemine, üleujutused, veevarustuse ja reovee süsteemide rike, jm)?	0	0	0	0	1	1	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust veega seotud riskide küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimis- ja rahastamisotsuste tegemisel metsa ja bioloogilise mitmekesisuse kadu?	0	0	0	0	1	1	0	0	

	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust metsa ja bioloogilise mitmekesisuse kaoga seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimis- ja rahastamisotsuste tegemisel ookeanide, merede ja mereressursside säästvat kasutust?	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust ookeanide, merede ja mereressursside säästva kasutamise seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimis- ja rahastamisotsuste tegemisel tööstandardite järgimist?	0	0.5	0	0.5	1	1	0.5	0.5
	Kas finantsasutus eeldab oma investeerimis- ja rahastamisprotsessides, et kõik portfelli ettevõtted järgiksid rahvusvahelisi tööstandardeid, nagu on sätestatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioonides?	0	0.5	0	0	1	1	0.5	0.5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust tööjõuga seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0.5	0	0	0	0	0.5	0.5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas arvestatakse investeerimis- ja rahastamisotsuste tegemisel inimõigustega?	0	0.5	0	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
	Kas finantsasutus eeldab, et kõik portfelli ettevõtted järgivad ÜRO globaalses kokkuleppes (UN Global Compact) kirjeldatud inimõiguste ja teiste valdkondadega seotud põhimõtteid?	0	0.5	0	0.5	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutusel on eeskiri, mis kirjeldab, kuidas teostatakse investeeritavates ettevõtetes ja fondides hääleõigust inimõigustega seotud küsimustes (nt aktsionäride koosolekutel)?	0	0.5	0	0	0	0	0.5	0.5
	Kas finantsasutusel on sektoripõhised eeskirjad kõrge riski või mõjuga sektorite osas, mida investeerimis- ja rahastamisotsustes järgitakse?	0	0.5	0	0	1	1	0.5	0.5
	Kas finantsasutusel on väljaarvamiseeskirjad (exclusion policies) teatud probleemide, sektorite või ettevõtete jaoks?	0	0.5	0	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5
PROTSESSID	UURINGUPROTSESS, INVESTEERIMIS- JA RAHASTUSOBJEKTIDE VALIK JA JÄRELEVALVE	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutus avalikustab allikad, kust saadakse informatsiooni ESG riskide kohta (kas laiemalt ESG trendide uurimiseks või kitsamalt investeerimis- ja rahastamisotsuste tegemiseks)?	0	0.5	0	0.5	0	0	0	0
	Kas finantsasutus sõelub välja ettevõtteid ja fonde teatud jätkusuutlikkusega seotud probleemide või kriteeriumite põhjal (nt ei investeeeri ettevõtetesse, mis toodavad fossiilsetest kütustest elektrit)?	0	0.5	0	0	0.5	0.5	0.5	0.5
	Kas finantsasutus rakendab kvantitatiivset ESG analüüsi investeringute ja rahastatavate objektide valimisel või portfelli ülesehitamisel (nt et kohendada ettevõtte väärtust või portfelli sektoripõhiseid kaalusid)?	0	0	0	0	0	0	0.5	0.5
	Kas finantsasutus kasutab portfelli ettevõtete või -fondide riskide või võimaluste ESG-alaseks hindamiseks teaduspõhiseid tööriistu, meetodikaid või kriteeriume? (Nt kliimamuutuse puhul Paris Agreement Capital Transition Assessment (PACTA) või Science Based Target initiative (SBTi), raadamise ja elurikkuse osas Global Forest Watch, veega seotud riskide puhul Corporate Bonds Water Credit Risk Tool, jt)	0	0	0	0.5	0	0	0	0
	Kas finantsasutus eeldab, et portfelli ettevõtted ja -fondid hindaksid vastutustundlikkuse ja ESG riskidega seotud küsimusi ja annaksid neist aru?	0	0.5	0	0	0	0	0.5	0.5
	Kas finantsasutus jälgib ja kontrollib portfelli ettevõtete ja -fondide ESG riskide maandamisega seotud tegevuste tulemusi?	0	0.5	0	0.5	0	0	0.5	0.5
	Kas finantsasutus on määranud peamised mõõdikud portfelli kuuluvate ettevõtete ja fondide ESG riskide maandamisega seotud tegevuste tulemuslikkuse jälgimiseks (nt kasvuhoonegaaside heitkogused, veetarbimine, meeskonna ESG-alased koolitustunnid, tarneahela auditid)?	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kas finantsasutus vaatab perioodiliselt üle oma investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkusega seotud protsesse?	0	1	0	1	0.5	1	0.5	0.5
	AKTIIVNE OSALUS	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutus kehtestab investeeritavatele ja rahastatavatele ettevõtetele ja fondidele avalikult selged ootused vastutustundlikkuse ja ESG riskide osas?	0	0	0	0.5	1	1	0.5	0.5
	Kas finantsasutus teatab investeeritavatele ja rahastatavatele ettevõtetele ja fondidele oma ootustest nende vastutustundlikkuse ja ESG riskide osas, nt e-posti või kirjade teel?	0	0	0	0.5	0	0	0.5	0.5
	Kui ettevõtted või fondid ei vasta finantsasutuse ESG riskide või nende maandamisega seotud ootustele, siis kas finantsasutus üritab kehtestada meetmeid, mis nõuavad nende täitmiseks ajaliste piirangutega tegevuskavasid?	0	0.5	0	0	1	1	0.5	0.5
	Kas finantsasutus tegeleb ettevõtete ja fondidega, et edendada ESG riskide haldamist ja vastutustundlikkust (nt dialoog, aktsionäride koosolekul hääletamine vm teemadel nagu kliimamuutus, veerisk, metsa- ja bioloogilise mitmekesisuse kadu, tööõigused ja inimõigused)?	0	0.5	0	0	1	1	0.5	0.5
Kas finantsasutus on viimasel aruandlusaastal osalenud koos teiste investorite või osapooltega ühistel aktsioonidel, millega on panustatud konkreetsete ettevõtete või fondide ESG riskide haldamise ja vastutustundlikkuse edendamisse?	0	0	0	0	0	0	0	0	

	Kas finantsasutusel on olemas mehhanism, kui investeeritavate või rahastatavate ettevõtete või fondide kaasamine vastutustundlikkuse edendamisel ebaõnnestub, st ettevõtte või fond ei paranda oma ESG riskide haldamisega seotud protsesse (nt aktsionäride koosolekul teema tõstatamine ja hääletamine või investeringu müük)?	0	0.5	0	0	1	1	0.5	0.5
	Kas finantsasutus on viimasel aastal hääletanud aktsionärina investeeritavate ettevõtete või fondide osanike koosolekul küsimustes, mis vähendavad ettevõtete või fondide keskkondlikke ja sotsiaalseid kahjusid ja ESG riske?	0	0	0	0	0	0	0.5	0
PERSONAL	JUHTIMINE	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutus sätestab, kes vastutab investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkuse järelevalve ja rakendamise eest?	0	1	0	1	1	1	0	0
	Kas juhatusel on otsustav vastutus investeringute ja rahastamisotsuste vastutustundlikkuse tagamise eest?	0	1	0	1	1	1	0	0
	Kas juhatus on kohustatud vastutama investeerimis- ja rahastamisprotsessides kliimarisikide maandamise eest (nt kas kliimarisikide haldamine on lisatud juhatuse volituste hulka)?	0	1	0	0	0	0	0	0
	Kas juhatuse liikmete ja juhtide määramisel on üks kriteerium või nõue hallata investeringute ja rahastamisotsuste vastutustundlikkust?	0	1	0	1	0	1	0	0
	Kas juhatuse revisjonikomisjoni volitused või kasutatud kriteeriumid hõlmavad vastutustundlikkuse arvestamise nõuet?	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kas kõrgemale juhtkonnale on antud selged juhised, et tagada perioodilised audited, mis hindavad investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkusega seotud eeskirjade ja protsesside rakendamist?	0	0	0	0	0	0	0	0
	OSKUSED	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutus on investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkusega seotud spetsialistide ettevõttesiseselt või sisseostetud teenuste kaudu?	0	1	0	0	1	1	0	0
	Kas ESG meeskonnal on oma roll aktsiate valimisel, investeerimiskomisjonides ja ettevõtete ning projektide rahastamisel?	0	1	0	0	0	0	0	0
	Kas finantsasutus pakub portfelliinvalduritele koolitusi ESG kohta?	0	0	0	1	1	1	0	0
	Kas finantsasutus korraldab kõrgemale juhtkonnale (nt investeerimiskomitee, tegevjuht, investeringute juht) ja juhatusele koolitusi ESG kohta?	0	0	0	1	0	0	0	0
	STIIMULID	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas juhatuse töötasukomisjoni volitustes või töötasueeskirjades kirjeldatud kriteeriumid hõlmavad nõuet arvestada vastutustundlikkuse ja ESG riskidega?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas vastutustundlikkuse või ESG riskidega seotud mõõdikud on osa peamistest tulemusnäitajatest (KPI) või teistest personali tulemuslikkuse mõõdikutest?	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kas portfelliinvaldurite tööta on seotud vastutustundlikkuse või ESG riskide haldamisega (fikseeritud või muutuv tööta)?	0	0	0	0	0	0	0	0	
TOODED	TOODETE KÄTTESAADAVUS	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutus pakub vastutustundlikkusele või ESG riskide maandamisele rõhku pööravaid tooteid, näiteks fonde, mis 1) keskenduvad mõnele konkreetsele ESG teemale (nt kliimamuutus, metsa- ja bioloogiline mitmekesisus, vesi, inimõigused) või 2) mis keskenduvad vastutustundlikkusele?	0.5	1	0	0.5	0.5	0.5	0	0.5
	Kas finantsasutus pakub investeerimiseks fonde, mille süsinikujalajalg on avalikustatud ning millel on konkreetsed eesmärgid portfelli kasvuhoonegaaside heitetaseme vähendamiseks?	0	0	0	0	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutus kasutab oma portfelli tulemuslikkuse võrdlemist mõne laiema võrdluspunktiga (nn benchmark), millesse on integreeritud ka ESG riskide maandamine (sh passiivsete ESG indeksite jälgimine)?	0	0	0	0	0	0	0	0.5
	TOODETE TUTVUSTAMINE KLIENTIDELE	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
Kas finantsasutus sätestab oma eeskirjades, veebilehel või mujal, et arutab klientidega investeerimis- ja rahastamistoodete puhul vastutustundlikkusega seotud põhimõtteid ja eelistusi?	0	1	0	0.5	0.5	0.5	0	0	
PORTEFELL	RISKIANALÜÜS	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutus hindab regulaarselt ESG riske oma investeerimis- või laenuportfelliidele?	0	0.5	0	0.5	0	0	0.5	0.5
	Kas finantsasutus viib portfelliitasandil läbi kliimarisiki hindamist või stsenaariumianalüüsi (nt Paris Agreement Capital Transition Assessment, st PACTA)?	0	0	0	0	0	0	0	0.5
	Kas finantsasutus avalikustab, kuidas ta prioriseerib teemasid, probleeme, sektoreid või ettevõtteid kaasamisprotsessides, mis on seotud ESG riskide maandamise või vastutustundlikkuse edendamisega?	0	0.5	0	0	0	0.5	0.5	0.5
	MÕÕDIKUD JA EESMÄRGID	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	Kas finantsasutus arvutab ja avalikustab oma süsinikujalajälge portfelliitasandil?	0	0	0	0	0	0	0	0.5
Kas finantsasutus avalikustab teisi (st süsinikuga mitte seotud) mõõdikuid ja eesmärgi, et hinnata ja hallata oma portfelli vastutustundlikkust või mõju ESG riskide maandamisele (nt seotud veeriski, raadamise, inimõiguste või teiste probleemide ja teemadega)?	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kas finantsasutus avalikustab oma investeringuid ja rahastamisotsuseid portfellides, kus ESG riske hallatakse (va pensionifondid)?	0	0	0	0	0	0	0	0	

Kas finantsasutus on välja töötanud ja avalikustanud strateegia või meetoodika oma portfelli kasvuhoonegaaside heitme vähendamiseks?	0	0	0	0	0	0	0	0.5
AVALIKUSTAMINE	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
Kas finantsasutus avalikustab oma investeerimis- ja laenuportfelle (v.a. pensionifondid)?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutus raporteerib oma investeerimis- ja rahastamisprotsesside vastutustundlikkuse ja ESG riskide maandamisega seotud meetmetest ja progressist vähemalt kord aastas?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutus avalikustab, kuidas ta on kaasanud ettevõtteid ja fonde, et ajendada või survestada neid oma olema vastutustundlikumad ja maandama ESG riske (nt ettevõtete/fondide nimed ja arv või diskussioonide intensiivsus)?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutus hindab ja avalikustab kaasamisel tehtud edusamme investeeritavate või rahastatavate ettevõtete, fondide või projektide vastutustundlikumaks muutmise osas (nt kas ettevõtteid on oma protsesse mingis suunas muutnud)?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutus avalikustab, kuidas ta on ESG probleemide osas ettevõtete või fondide tegemistes hääletanud (poolt või vastu) ja mis on antud otsuste põhjused?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutus avalikustab, mis mõju on finantsasutuse investeeringutel või laenudel keskkonnale ja ühiskonnale (nt ÜRO kestliku arengu eesmärkide raames)?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutus mõõdab ja raporteerib ESG integreerimise mõju oma investeeringute, laenude ja portfelli tootlikkusele?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutus avalikustab oma investeeringute, laenude ja portfelli ESG riskide haldamisega seotud tulemusi?	0	0	0	0	0	0	0	0
Kas finantsasutusel on ESG riskide haldamise eeskirjade, protsesside, tegevuste ja tulemuste avalikustamise kohta välisaudit?	0	0	0	0	0	0	0	0
	LHV		Luminor		SEB		Swedbank	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Keskmine koondtulemus protsentuaalselt (kõik 79 küsimust)	1%	39%	1%	27%	34%	39%	21%	29%